

ಭಾರತೀಯ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ

ಡಾ. ಎ.ಸಿ ವಾಲಿ*

*ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಶ್ರೀ ಎಂ. ಬಿ. ಹಳ್ಳಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಸಂತನೆಂದರೇ ಯಾರು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಡಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ 'ಸಂತ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಪರಂಪರೆ ಇದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂತ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಪವಿತ್ರ ಆತ್ಮ, ಸಜ್ಜನ, ಪರೋಪಕಾರಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತ, ಸಾಧು, ಸುಃಖಿ, ಶರಣ, ಮಹಾತ್ಮ, ಮಹಾರಾಜ, ಮುತ್ಯಾ, ಅಪ್ಪ, ಶಾಕೂರ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ, ಸಂತ, ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಸಂತ ಎಂದರೆ 'ಶಂ ಸುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾತ್ಮಕಂ ವಿದ್ಯತೆ ಅಸ್ಯ'¹ ಹೀಗಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಂದ ಸಂಪನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಧರ್ಮಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತನೆಂದರೆ ಶಾಂತ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ. ಡಾ. ಆರ್.ಡಿ. ರಾನಡೆ² ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಸಂತನೆಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಭಕ್ತ, ಭಯ ದುಖ ತಾಪಗಳಿಂದ ಅತೀತ ದ್ವಂದ್ವತೀತ. ವಾರಕಾರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅನುಯಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತ ಸಗುಣೋಪಾಸಕನಾದರೆ ಸಂತ ನಿರ್ಗುಣ ಉಪಸಾಕ ಎಂದು ಕಬೀರ ದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಂತ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಸರ್ವ ಸಂಘ ಪರಿತ್ಯಾಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆತ ಗ್ರಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸಂತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸಂತ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಬರುವ ಒಂದು ಅಸಮಾನ್ಯ ಶಬ್ದ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ 'ಸ್ಯಾಂತಿಯೋ' ಪದದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ 'ಸೇಂಟ್' ಪದ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಪವಿತ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಸಮರ್ಥ ರಾಮದಾಸರ ತಮ್ಮ 'ದಾಸಬೋದೆ'³ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಪರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದವನೇ ಸಂತ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ಸಂತ, ಆನಂದವೇ ಸಂತ, ಪೂರ್ಣ ಸುಃಖ ಸಂತೋಷವೇ ಸಂತ, ಸತ್ಯದ ಮೂರ್ತಿ ಇಂತಹ ಸಂತನನ್ನು ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಗಳು ವೇದಿಸಲಿರುವವು. ಸಂತನೆಂದರೆ ಉದಾರ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ಸತ್ಪಾತ್ರ ನಿಜವಾದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

Please cite this article as: ವಾಲಿ ಎ. ಸಿ. (2022). ಭಾರತೀಯ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 3(6). ಪು.ಸಂ. 69-73.

‘ಸಂತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಲೋಕವನ್ನೆ ವಿರುದ್ಧ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು ಕಬೀರರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜುರ್ವೇದದ ಒಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ “ಯಾರು ವೇದಗಳ ಸಾಂಖ್ಯೇತಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು, ಪೂರ್ಣ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲರೋ, ಯಾರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದೋ ಅವನೇ ತತ್ವದರ್ಶಿ ಸಂತ ಹಾಗೂ ವೇದಜ್ಞ ಎನಿಸುವನು⁴.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂತರ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಸಂತರು ಅಭೇದವಾದಿಯಾದ ಅದ್ವೈತ ಮತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಸಮನ್ವಯವಾದಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ. ಸಮನ್ವಯತೆ ಸಂತ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಥ ಪಂಥದ ಹಠಯೋಗ, ವೇದಾಂತಿಗಳ ಜ್ಞಾನವಾದ, ಸೂಫಿಗಳ ಪ್ರೇಮವಾದ, ಇಸ್ಲಾಂನ ಏಕೇಶ್ವರವಾದ, ಜೈನರ ಅಹಿಂಸವಾದ, ಶರಣರ ಸಮತಾವಾದ, ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಈ ಎಲ್ಲದರ ಸಂಗಮವೇ ‘ಭಾರತೀಯ ಸಂತ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ’.

ಬುದ್ಧ, ಮಹಾವೀರ, ಶಂಕರ, ಗೋರಖನಾಥ, ರೇವಣಸಿದ್ಧ, ಬಸವಣ್ಣ, ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಗುರುನಾನಕ್, ಕಬೀರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಪುರಂದರದಾಸ, ರಾಮಾನಂದರು, ತುಸಿದಾಸರು, ಸೂರದಾಸ, ಮೀರಾಬಾಯಿ, ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ, ರಾಮದಾಸ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು, ತುಕಾರಾಮ, ಏಕನಾಥರು, ಗುರುಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗ್, ರಾಧಾಸ್ವಾಮಿ, ಮಧ್ವರು, ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ವಿವೇಕಾನಂದ, ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ, ಸರ್ಪಭೂಷಣರು, ಅರವಿಂದ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟ, ಶರೀಫ, ಸಿದ್ಧಾರೂಢ, ನಾಗಲಿಂಗ, ಗರಗದ ಮಡಿವಾಳಜ್ಜ, ಭಾವೂಸಾಹೇಬ ಮಹಾರಾಜ, ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆ, ಅಥಣಿಯ ಮುರುಘೇಂದ್ರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು, ಚಳಗುರ್ಕಿ ಯತ್ರಿತಾತ, ಗದಗಿನ ಶಿವಾನಂದರು, ಶ್ರೀಧರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚೈತನ್ಯರು, ಚಿದಂಬರ ದೀಕ್ಷಿತರು, ಅಡವಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು, ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರರು, ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಫಕೀರೇಶ್ವರರು, ಹೊಸಳ್ಳಿ ಬೂದೀಶ್ವರರು, ಬಬಲಾದಿ ಸದಾಶಿವಪ್ಪನವರು, ಮಣಕವಾಡದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತರೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂತ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುತರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗ, ರಸೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ದರ್ಶನಗಳ ಜೊತೆ ಸಂತರ ಅನುಸಂದಾನ ಇರುತ್ತದೆ. ವಜ್ರಯಾನ, ಕಾಪಲಿಕ, ಸೂಫಿ, ಕೌಳ, ಶಾಕ್ತ, ದತ್ತ, ವಾರಕಾರಿ, ಮಹಾನುಭವ ಪಂಥಗಳ ಜೊತೆ ಕೈಜೋಡಿಸುತ್ತದೆ. ಶರಣ, ಆರೂಢ, ಅವಧೂತ, ಸಮರ್ಥ ಪರಂಪರೆಗಳ ಸಮ್ಮಿಲನ ಸಂತ ಪರಂಪರೆಗೆ ಇದೆ. ನಾಥ, ಸಿದ್ಧ, ಜೋಗಿ, ರಾವುಳ ಹೀಗೆ ಸಂತರ ಲೋಕ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂತರ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಬೀರದಾಸರು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದ್ದು ‘ಯಾರ ಬಗೆಗೂ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು’. ಎರಡನೆಯದ್ದು ‘ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ’. ಮೂರನೆಯದ್ದು ‘ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ’. ನಾಲ್ಕನೆಯದ್ದು ‘ಸಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ’⁵

ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಸಂತರು ನಿರ್ಗುಣ ದೇವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾರಕಾರಿ ಸಂತರು ಮಾತ್ರ ಸಗುಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗುಣ ದೇವನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಲಲ್ಲ ಯೋಗೀಶ್ವರಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೇಮರೆಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಇವರಿಬ್ಬರ ಬದುಕಿನ ಅವಲೋಕನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಘಟನೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ,

ಸಾಧನೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸಂತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ವರ್ತನ, ಅಭಿನವ ಗುಪ್ತ, ಲೋಲ್ಲಟ, ಮೊಮ್ಮಟ, ಬಿಲ್ವಣ, ಕಲ್ವಣ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜನ ಬೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಳಿದಾಸನಂತು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ತನ್ನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಸಂತ ಲಲ್ಲ ಸ್ತುತಿ ನಿಂದನೆ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಶಿವನನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗ ನಶ್ವರವೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರವಾದಾಗ ಮಾತೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರವಾಗುವದು. ಆಕೆ ಹೇಳುವಂತೆ “ಬಹಿರ್ಮುಖಿಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಯದ ಸಹಜ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಂಭವ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆ ರೂಪಭವಾನಿ ಹಬ್ಬಾಖಾತೂಮ ಮುಖ್ಯಸಂತರು.

ಆದಿಸಂತ, ಸಂತವಸಂತ, ಸಂತಸಾಮ್ರಾಟ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಂಶೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವ ಸಂತ ಕಬೀರದಾಸ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವನ ಬದುಕನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಹ ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ. ಸಂತ ಕನಕದಾಸರ ಬದುಕು ಬರಹ ಭವಣೆ ಭಿನ್ನವೇನಿಲ್ಲ. ಲೋಕಾನುಭವ ಇವರ ವಿದ್ಯೆಯ ಪಾಠಶಾಲೆ. ಕಬೀರದಾಸನು ಹಿಂದೂ-ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಬಾಹ್ಯದ ಆಡಂಬರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಅಲ್ಲಾಹನು ಇರುವೆ ಕಾಲಿನ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಸಪ್ಪಳವನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀವು ದೇವರು ಕಿವುಡನೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕೂಗುವಿರಿ”⁶ ಈ ಮಾತು ಇಂದಿನ ಜಗಳಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ಕಬೀರ, ಕನಕ, ಶರೀಫರು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಯಾವ ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೇ ಬದುಕಿನ ಭವಣೆಗಳನ್ನು ಪದಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಮುಂದಿನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಹದವರ್ತಿಯಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ನುಡಿಗಳು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಿತಿ ಇದೆ. ಆತ್ಮನಿವೇದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ತಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ನಿಷ್ಕರತೆ ಇದೆ. ಉಪದೇಶದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಆಪ್ತತೆ ಇದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲು-ಕೀಳು, ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಮಾನವೀಯತೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಕಬೀರ ಹೇಳುವಂತೆ “ಗರ್ಭವಾಸ ಮಹಿ ಕುಲ ನಹಿಂ ಜಾತಿ | ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದು ತೇ ಸಬ್ ಉತ್ಪಾತಿ”⁷ ಗರ್ಭವಾಸದಲ್ಲಿ ಕುಲವಿಲ್ಲ ಜಾತಿ ಇಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಬಿಂದುವಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಕನಕದಾಸರು “ಕುಲಕುಲವೆಂದು ಹೊಡೆದಾಡದಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದ ನೆಲೆಯನು ಬಲ್ಲಿರಾ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶರೀಫ “ಆ ಕುಲ ಈ ಕುಲ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಬೋಕಿಯೊಳಗೆ ಮೂರು ಲೋಕ ಹುಟ್ಟಿತ್ತೋ”⁸ ಎಂದು ಒಂದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತರು ಸಾಗಿ ಸಾರಿದ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

‘ಸಂತರಲ್ಲಿ ಸಂತ ರವಿದಾಸ’ ಎಂದು ಕಬೀರದಾಸರಿಂದ ಪ್ರಸಂಶೆಗೆ ಒಳಗಾದರೆ ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರಯ್ಯ ಎಂದು ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಂದ ಪ್ರಸಂಶೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಕಾಶಿಯ ರಹವಾಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಕ್ಷಿಣಕಾಶಿ ಹಂಪೆಯ ನಿವಾಸಿ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆಡಂಬರದ ಆಚರಣೆಗಳು ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತತ್ವವನ್ನು ಕಾಣದೇ ಮಂಡೆ ಬೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥ ವ್ರತಗಳು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂತ ರಮಾನಂದರು ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪಸರಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕಬೀರದಾಸ ತನ್ನ ದೋಹದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಭಕ್ತಿ ದ್ರಾವಿಡ ಊಪಜೀ ಲಾಹೆ ರಮಾನಂದ /

ಪರಗಟಕಿಯೋ ಕಬೀರನೆ ಸಾ ದ್ವೀಪನವಖಂಡ⁹ |

ಹೀಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ಕೊಂಡೆಯಂತೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಿದೆ. ಉತ್ತರದ ತುಳಸಿದಾಸರು ದಕ್ಷಿಣದ ಪುಂಡಲೀಕರ ಜೀವನವೃತ್ತಾಂತಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಉತ್ತರದ ಸಂತ ಮೀರಾಬಾಯಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಹೋಲುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿ ಈಕೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಭಕ್ತಿ. ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಾಗಿ ಸುಖದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ವೀರ ವೀರಾಗೀಶೆಯಾದವರು. ಇವರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಂತಳಾದ ರಮಣಿಭಾವರಿ ಈಕೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಗಾಜಿಪುರದ ಭಾವರಿಯವಳು. ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಐಕ್ಯತೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ ಅದು ಭಾಷಾ ಭ್ರಾತೃತ್ವವನ್ನು ತಾಯಿ ಭಾರತೀಯ ಮಾತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಸಂತ ಪರಂಪರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರ ಪರಂಪರೆ ಆಗಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೇಂದ್ರಿತ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪರಂಪರೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪರಂಪರೆಗಳು ಕಾಲನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಜಿಡ್ಡುಗಟ್ಟಿ ಒದ್ದಾಡಿದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಉದಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂತ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಆತನಿಗೆ ಅತೀ ಅವಶ್ಯ. ಹಾಗಾದರೆ ಗುರು ಎಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹುಡುಕಹೋದರೆ ಸತ್ಸಂಗ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಸತ್ಸಂಗದಿಂದಲೇ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವ ನಿರ್ಮೋಹತ್ವ ನಿಶ್ಚಲ ತತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನಿಟ್ಟು ಶ್ವಾಸದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಬೆಳಕನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ತಾನೇ ಬೆಳಕಾಗುವಂತೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂತರು ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ದಶವಿಧ ನಾದಗಳು ಕೇಳುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಕೇಳುವಿಕೆಯು ಸ್ತಬ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಹ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಕಡೆದು ಅಮನಸ್ಕತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಶರೀಫರು ಇದೇ ನೋಡಿಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂತ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಬೆರಗನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂತರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪರಮಾನಂದ ರಸವನ್ನು ಉಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ನುಡಿಗಳು ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಅವರ ನಡೆಗಳು ಅನುಸರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಇಂದು ಜಗತ್ತೆ ಭಾರತದತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಿದೆ ಇಂತಹ ಸಂತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳ ಜೀವನಗಾಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ತುದಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಯತೀಶ್ವರ. ಸಿ.ಚ. (2017). ಭಾರತೀಯ ಭಕ್ತಿ ಚಳವಳಿಗಳು. ಮೈಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು. ಪು.ಸ. 51.
2. ರಾನಡೆ. ಆರ್.ಡಿ. (ಮೂ.) ಎಂ.ಎಸ್. ದೇಶಪಾಂಡೆ. (ಅನು.) (2010). ಕನ್ನಡ ಸಂತರ ಪರಮಾರ್ಥ ಪಥ. ರಾನಡೆ ಮಂದಿರ, ಬೆಳಗಾವಿ. ಪು.ಸ. 120.
3. ವಾಲಿ. ಎ. ಸಿ. (2015). ಶ್ರೀಮದ್ ದಾಸಬೋಧ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಕಮೀಟಿ, ಭಂಡಿವಾಡ.
4. ರಾಮಪಾಲ ಮಹಾರಾಜ. (2020). ಜ್ಞಾನಗಂಗಾ. ಸತ್ಯಲೋಕ ಆಶ್ರಮ, ಬರುವಾಲ (ಹರಿಯಾಣ).
5. ಯತೀಶ್ವರ. ಸಿ. ಚ. (2017). ಪೂರ್ವೋಕ್ತ., ಪು.ಸ. 66.
6. ಅದೇ ಪು.ಸ. 60.
7. ಅದೇ ಪು.ಸ. 70.
8. ವಾಲಿ. ಎ. ಸಿ. (2020). ಕನಕ ಶರೀಫ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ. ಪು.ಸ. 72.
9. ಅದೇ ಪು.ಸ. 72.